

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
із спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
за денною формою навчання

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування,
кандидатка економічних наук, доцентка
27 серпня 2021 року

_____ Ірина КРАВЕЦЬ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування
27 серпня 2021 року, протокол № 1 .

Заступниця завідувача кафедри, кандидатка
економічних наук, доцентка, доцентка
кафедри
27 серпня_2021 року

_____ Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Декан юридичного факультету, кандидат
юридичних наук
27 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

Обліковий обсяг 2,8 ум.др.арк.

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	4
	1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	4
	1.2. Лекції	4
	1.3. Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	6
	1.4. Самостійна робота студентів	22
	1.5. Підсумковий контроль	31
2.	Схема нарахування балів	34
3.	Рекомендовані джерела	36
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	42

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1.	Концептуальні основи соціальної економіки	8	2	2	-	-	4
2.	Соціальна сфера та соціалізація економічного розвитку	14	4	4	-	-	6
3	Власність у розвитку соціому	7	2	2	-	-	3
4	Механізм координації соціальної економіки	8	2	2	-	-	4
5	Соціальна стратифікація суспільства	8	2	2	-	-	4
6	Людина і ефективність суспільного виробництва	9	2	2	-	-	6
7	Відтворення населення та соціально-трудові відносини в сучасній економіці	14	4	4	-	-	7
8	Складові формування добробуту населення	10	2	2	-	-	6
9	Соціальна політика держави та її роль у розвитку соціальної економіки	12	4	2	-	-	6
10	Соціальна безпека як критерій розвитку соціальної держави	10	2	2	-	-	6
11	Соціальна відповідальність у забезпеченні розвитку соціальної економіки	9	2	2	-	-	5
12	Соціальні імперативи забезпечення глобального розвитку суспільства	9	2	2			5
	Усього годин	120	30	28	-	-	62

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	Концептуальні основи соціальної економіки	2
1.1.	Передумови розвитку соціальної економіки. Вплив теорії добробуту	
1.2.	на соціально-ринкову економіку	
1.3.	Об'єкти, суб'єкти та предмет соціальної економіки.	
1.4.	Завдання, функції та принципи соціальної економіки	
2.	Соціальна сфера та соціалізація економічного розвитку	4
2.1.	Об'єктивна необхідність соціалізації економічного розвитку	
2.2.	Методи соціалізації економіки	
2.3.	Стратегія соціально економічного розвитку. Завдання соціально-	
2.4.	економічного розвитку	
3.	Власність у розвитку соціому	2
3.1.	Сутнісні характеристики власності. Право власності. Відносини	

3.2.	власності. Трансформація відносин власності.	
4.	<i>Механізм координації соціальної економіки</i>	2
4.1.	Інституційні основи координації соціальної економіки	
4.2.	Діалектика економічного і соціального та суперечності ринкової економіки	
4.3.	Соціальні суперечності економіки України та шляхи їх розв'язання	
4.4.	Механізм соціальної координації	
5.	<i>Соціальна стратифікація суспільства</i>	2
5.1.	Соціальна структура суспільства. Соціальна диференціація.	
5.2.	Соціально-економічна стратифікація. Загальні критерії стратифікації.	
5.3.	Історичні типи стратифікації. Типи стратифікованого суспільства.	
5.4.	Сучасна стратифікація суспільства. Маргіналізація. Олігархія.	
5.5.	Поняття середнього класу. Критерії визначення середнього класу.	
6.	<i>Людина і ефективність суспільного виробництва</i>	2
6.1.	Людина як центральний елемент розвитку суспільства та проблема соціальної філософії.	
6.2.	Система потреб-рушій суспільного розвитку. Поняття духовності особистості та суспільства.	
6.3.	Місце і роль людини в економічній системі.	
6.4.	Суспільне виробництво та його роль в житті суспільства. Людина як суб'єкт суспільного виробництва.	
6.5.	Ефективність суспільного виробництва.	
7.	<i>Відтворення населення та соціально-трудова відносина в сучасній економіці</i>	4
7.1.	Населення як демоекономічна категорія.	
7.2.	Соціально-економічні категорії, які характеризують участь населення у суспільному виробництві	
7.3.	Відтворення населення, його складові та роль у соціально-економічному розвитку суспільства	
7.4.	Структура населення у контексті його участі у трудовій діяльності	
7.5.	Сутність соціально-трудова відносин.	
7.6.	Економічні та соціальні аспекти зайнятості та безробіття.	
8.	<i>Складові формування добробуту населення</i>	2
8.1.	Роль доходів населення у формуванні соціального добробуту.	
8.2.	Державне регулювання доходів і вартість життя.	
8.3.	Доходи і платоспроможність населення.	
8.4.	Формування державної політики, спрямованої на забезпечення достойного рівня добробуту населення країни.	
9.	<i>Соціальна політика держави та її роль у розвитку соціальної економіки</i>	4
9.1.	Сутність та складові соціальної політики.	
9.2.	Сутність, принципи формування, функціонування та розвитку соціального захисту населення.	
9.3.	Функції та суб'єктно-об'єктна структура соціального захисту населення.	
9.4.	Історія становлення та розвитку системи соціального захисту населення у світовому та національному вимірі.	
9.5.		
10.	<i>Соціальна безпека як критерій розвитку соціальної держави</i>	2

9.1.	Сутність соціальної безпеки держави	
9.2.	Соціальна безпека та її діагностика	
9.3.	Механізм забезпечення соціальної безпеки: сутність, функції, принципи функціонування	
11.	Соціальна відповідальність у забезпеченні розвитку соціальної економіки	2
11.1.	Теоретичні основи соціальної відповідальності.	
11.2.	Види соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності.	
11.3.	Соціальна відповідальність людини. Складові соціальної відповідальності держави.	
11.4.	Соціальна відповідальність бізнесу в нових умовах.	
12.	Соціальні імперативи забезпечення глобального розвитку суспільства	2
12.1.	Сутність глобалізації. Позитивні та негативні наслідки глобалізації.	
12.2.	Вплив глобалізації на ресурси праці і соціально-трудова відносини.	
12.3.	Соціальний вимір глобалізації.	
12.4.	Сутність та передумови виникнення теорії сталого розвитку. Глобалізація та цивілізаційні виклики в сучасному світі.	
	Усього	30

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Питання для усного опитування та дискусії

1. Передумови розвитку соціальної економіки.
2. Вплив теорії добробуту на соціально-ринкову економіку.
3. Державна та суспільна форми соціальної економіки.
4. Об'єкти, суб'єкти та предмет соціальної економіки.
5. Завдання, функції та принципи соціальної економіки

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: теорія добробуту, соціальна економіка, об'єкти соціальної економіки, суб'єкти соціальної економіки, охлократичний тип соціальної економіки, олігархічний тип соціальної економіки, демократичний тип соціальної економіки, середній клас, соціальні функції економіки, соціальна стратифікація, соціальна ринкова економіка.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність теорії добробуту;
- критерій соціальної економіки;
- соціалізація економічних взаємин;
- рівень та якість життя як соціальні категорії;
- ідеологія як основа соціальної економіки;
- напрями соціалізації діяльності держави;
- сутність соціалізації економічних відносин;
- передумова становлення економічно незалежної держави;

— сутність соціальної ринкової економіки.

Завдання 1.1. Оберіть одну правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Теорія добробуту стосується:

а) моделі соціальної держави лежить індивідуальний принцип, що припускає особисту відповідальність кожного члена суспільства за свою долю і долю своєї родини.

б) вивчення методів організації господарської діяльності, спрямованих на максимізацію багатства.

в) відокремлення соціального захисту від вільного ринку й обмеження захисту лише тих, хто не має інших доходів, крім соціальних виплат.

...

10. Назвіть найбільш прогресивний тип соціальної економіки:

а) охлократичний

б) демократичний

в) олігархічний

г) ієрархічний

Семінарське заняття 2

Тема 2. Соціальна сфера та соціалізація економічного розвитку

Питання для усного опитування та дискусії

1. Об'єктивна необхідність соціалізації економічного розвитку.
2. Методи соціалізації економіки. Зростання соціалізації.
3. Соціальні функції держави в умовах соціалізації економіки.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна економіка, соціалізація, соціальна сфера, економічна сфера, економіка освіти, соціальна злагода, людина економічна, людина соціальна, фактор виробництва, інвестиції в соціальну сферу, соціальний розвиток, економічні потреби, соціальні потреби.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- подвійна роль людини у суспільному виробництві;
- зростання соціальної орієнтації держави;
- сутність та основні напрями соціально-орієнтованої національної моделі;
- сутність людини економічної та людини соціальної;
- чинники розвитку соціальної сфери;

Завдання 1. Оберіть одну правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Що передбачає соціалізація суспільного розвитку?

а) забезпечення економічного, а разом з ним і соціального розвитку;

б) радикальне поліпшення якості та істотне підвищення рівня життя населення, що охоплює надзвичайно широкий спектр соціально-економічних явищ;

в) взаємодія між людьми через ринки і ціни.

...

10. Соціальна людина має такі характеристики:

- а) соціально орієнтована;
- б) економна, винахідлива, раціональна;
- в) соціалізована, взаємодіє з іншими людьми.

Семінарське заняття 3

Тема 2. Соціальна сфера та соціалізація економічного розвитку

Питання для усного опитування та дискусії

1. Стратегія соціально економічного розвитку.
2. Національна економічна стратегія на період до 2030 року
3. Завдання соціально-економічного розвитку в сучасних умовах.
4. Концепція сталого розвитку.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна економіка, соціалізація, соціальна сфера, економічна сфера, економіка освіти, соціальна злагода, людина економічна, людина соціальна, фактор виробництва, інвестиції в соціальну сферу, соціальний розвиток, економічні потреби, соціальні потреби.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття стратегії розвитку;
- першочергові заходи подолання економічної кризи і забезпечення цивілізованого рівня життя населення;
- сутність концепції сталого розвитку.

Семінарське заняття 4

Тема 2. Власність у розвитку соціуму

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутнісні характеристики власності.
2. Власність як економічна і юридична категорія.
3. Право власності. Класифікація прав власності в загальних характеристиках.
4. Суб'єкти права власності.
5. Матеріально-речовий аспект власності.
6. Соціально-економічний аспект власності.
7. Інтелектуальна форма власності. Відносини власності.
8. Трансформація відносин власності.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: власність, об'єкти власності, суб'єкти власності, право власності, відносини власності, інститут власності, право приватної власності, право державної власності, монізм, роздержавлення, присвоєння, привласнення, відчуження власності, розпорядження, володіння, інтелектуальна власність

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- найважливіші сутнісні характеристики власності;
- суспільна та індивідуальна формами присвоєння власності;
- право власності українського народу. право приватної власності. право державної власності.
- поняття та зміст права власності у чинному законодавстві України;
- чинники, що визначають природу трансформації власності;
- сутність монізму як основа ліберальної моделі економіки;
- сутність роздержавлення та приватизації в економіці;
- види інтелектуальної власності.

Семінарське заняття 5

Тема 4. Механізм координації соціальної економіки

Питання для усного опитування та дискусії

1. Інституційні основи координації соціальної економіки.
2. Діалектика економічного і соціального та суперечності ринкової економіки. Економічний розвиток - передумова соціального перетворення.
3. Чинники розвитку соціальної сфери. Суперечність загального та індивідуального.
4. Поняття “порядку”. Соціальний та економічний порядок.
5. Соціальні суперечності економіки України та шляхи їх розв’язання.
6. Напрями інституційних змін. Суперечності формування інноваційної моделі розвитку економіки України.
7. Механізм соціальної координації. Мета соціальної координації. Принцип механізму координації соціальної економіки.
8. Методи забезпечення соціальної рівноваги у суспільстві. Роль держави у побудові соціально орієнтованої економіки.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: координування соціальної економіки, соціальний інститут, інституційне забезпечення, соціальна сфера, економічні потреби, соціальні потреби, порядок, соціальний та економічний порядок, сфери життєдіяльності людини, індикативне планування, соціальна координація, соціальна рівновага

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність та напрями інституційних змін соціальної економіки;
- соціальне страхування та заробітна плата як механізми координації соціальної економіки;
- роль системи соціального захисту у забезпеченні координації соціальної економіки;
- значення розвитку науково-технічного прогресу для соціальної економіки;
- напрями бюджетного забезпечення функціонування й розвитку сфери виробництва соціальних благ;
- соціальний та економічний порядок як завдання соціальної координації економіки;
- сутність процесів капіталізації національної економічної системи;

— методи забезпечення соціальної рівноваги.

Завдання 1. Оберіть одну правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Координування соціальної економіки полягає у:

- а) визначенні рівня добробуту суспільства;
- б) проведенні державою цілеспрямованої політики щодо забезпечення нею як суб'єктом економічних відносин формування інституційної структури соціальної сфери економіки і створення передумов для формування подібних інститутів іншими суб'єктами економічних відносин;
- в) впровадженні принципів соціальної регульованості життя суспільства, його правових та економічних складових;
- г) збалансованості розвитку економічної, екологічної та соціальної систем в суспільстві і одночасній їх здатності до саморегуляції та відтворення.

...
10. Незадоволені повністю чи частково потреби та інтереси територіальної громади або її окремих складових, що сформульовані в загальному вигляді як певна соціальна задача, що потребує вирішення – це:

- а) соціальні потреби
- б) соціальні проблеми
- в) економічні потреби
- г) економічні проблеми

Семінарське заняття 6

Тема 5. Соціальна стратифікація суспільства

Питання для усного опитування та дискусії

- 1. Соціальна диференціація та соціальна структура суспільства.
- 2. Соціальні групи та їх класифікація. Типи соціальних спільнот, прошарків.
- 3. Соціально-економічна стратифікація та її загальні критерії.
- 4. Історичні типи стратифікації. Типи стратифікованого суспільства.
- 5. Передумови стратифікації українського суспільства.
- 6. Сучасна стратифікація суспільства. Маргіналізація. Олігархія.
- 7. Поняття середнього класу та критерії його визначення.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна структура суспільства, горизонтальна диференціація суспільства, вертикальна диференціація суспільства, суспільний статус, класи, соціальні верстви, соціально-демографічні спільноти, стратифікація, стратифікаційні класи, середній клас, соціальна нерівність, економічна стратифікація, соціальна мобільність, історичні типи соціальної стратифікації, олігархія, маргіналізація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

— поняття групи, формування суспільних груп. Слід відрізняти групи низького рівня консолідації, коли вони ще не є "групами інтересів" і відповідно суб'єктами політики, від згуртованих самосвідомих "груп інтересів", які починають відігравати роль базового суб'єкта політичної діяльності;

— горизонтальна диференціація пов'язана з існуванням груп людей, що відображають розмаїтість форм суспільного життя, його різнобарвність. Вони можуть співіснувати паралельно, не підпорядковуватися одна одній, і не класифікувати людську

свідомість у ієрархічному порядку (від нижчого до вищого). Це етноси, нації, демографічні групи, регіональні спільноти тощо;

— вертикальну диференціацію творять класи, соціальні верстви, соціально-демографічні спільноти, що формуються внаслідок соціальної нерівності, тобто неоднакового володіння людьми деякими важливими матеріальними і духовними благами, від яких залежить їхній суспільний статус;

— основне поняття стратифікаційного підходу передбачає, що для будь-якого людського суспільства нерівний доступ до ресурсів і винагород є фундаментальним фактором, який перетворюється в соціальну нерівність між групами людей;

— соціальна стратифікація передбачає структурну диференціацію груп, яка набуває ієрархічного характеру;

— економічна стратифікація фіксується за допомогою таких критеріїв: розміри отриманих прибутків; досягнутий рівень життя; масштаби нагромадженої особистої власності; масштаби виробничого капіталу, що контролюється.

Завдання 1. Оберіть одну правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Сукупність соціальних (клас, трудовий колектив, група, верства), соціально-демографічних (молодь, пенсіонери), професійно-кваліфікаційних, територіальних (тип поселення) й етнічних спільнот (нації, народності), пов'язаних між собою відносно сталими стосунками – це:

- а) суспільний статус;
- б) соціальна структура;
- в) соціальна концентрація;
- г) народонаселення.

...

10. Якщо структурна диференціація груп набирає ієрархічного характеру, то виникає:

- а) вертикальна мобільність;
- б) соціальна стратифікація;
- в) економічна стратифікація;
- г) соціальна мобільність.

Семінарське заняття 7

Тема 6. Людина і ефективність суспільного виробництва

Питання для усного опитування та дискусії

1. Роль людини у розвитку суспільства.
2. Потреби людини як рушій суспільного розвитку. Класифікація потреб.
3. Мотиви, мотивація діяльності. Напрями діяльності.
4. Місце і роль людини в економічній системі. Людина економічна. Сукупний працівник.
5. Соціальні проблеми і соціальні потреби. Ієрархія потреб Маслоу.
6. Людина як суб'єкт суспільного виробництва. Ефективність суспільного виробництва.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: людина, особистість, проблеми людини, суспільство, соціальна система, потреби, інтереси, суспільне виробництво, складові суспільного виробництва,

економічні стимули, мотиваційна структура, загальнолюдські цінності, духовність особистості та суспільства, людина соціальна, людина економічна, сукупний працівник, соціальні проблеми, соціальні потреби, економічне зростання, економічна ефективність, соціальна ефективність, продуктивність праці.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

— поняття духовності особистості та суспільства, яке включає погляди, уявлення, переконання та ідеали — економічні, політичні, правові, моральні, естетичні, філософські, а також релігійні. Справжня духовність сучасної особистості полягає в наукових, інженерно-технічних, філософських, правових та інших знаннях, у перетворенні цих знань на переконання, у діяльності на їх основі за об'єктивними законами розвитку природи, суспільства і особистості у напрямі створення нових суспільних відносин і нової людини;

— людина-споживач (реалізує себе через задоволення своїх різних потреб), людина-працівник (потреби пов'язані з відтворенням робочої сили, тобто з особистим споживанням), людина-підприємець (потреби стосуються відтворення матеріально-речових факторів виробництва, тобто виробничих потреб);

— суспільне виробництво та його роль в житті суспільства. В широкому розумінні, суспільне виробництво охоплює усі сфери суспільної праці і суспільної трудової діяльності, що забезпечує весь *процес соціалізації людини: матеріальне виробництво*, що забезпечує людей матеріальними засобами життя, *сферу послуг*, у тому числі охорона здоров'я і соціальне забезпечення, *виробництво духовних цінностей* (духовне виробництво), *діяльність соціальних інститутів*, що забезпечують виховання та освіту, підготовку до самостійної життєдіяльності тощо.

— соціальні проблеми - це незадоволені повністю чи частково потреби та інтереси територіальної громади або її окремих складових, що сформульовані в загальному вигляді як певна соціальна задача, що потребує вирішення. У спрощеному вигляді соціальна проблема може бути визначена як невідповідність того, що маємо, до того, що необхідно;

— соціальні потреби — потреби, що створюються суспільством і залежать від рівня його розвитку, а також від специфічних умов діяльності соціальних суб'єктів (індивідів, груп). Усвідомлення соціальної потреби стає мотивацією діяльності й виявляється у бажаннях, цілях, інтересах людей

— основні соціальні та економічні проблеми;

— сутність та значення економічного зростання в соціальній економіці;

— вимірювання економічної ефективності;

— сутність та прояви соціальної ефективності;

— продуктивність праці та методи її вимірювання.

Завдання 1. Оберіть одну правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Соціалізація людини – це...

а) сукупність соціальних, соціально-демографічних, професійно-кваліфікаційних, територіальних й етнічних спільнот, пов'язаних між собою відносно сталими стосунками;

б) ставлення до людини або групи, що визначається статтю, віком, наявністю певних фізичних якостей, сили, краси, спритності;

в) процес засвоєння особистістю певних суспільних відносин, що дає їй можливість функціонувати як повноправному членові суспільства;

г) диференціація між групами, яка будується насамперед за їхнім становищем у владно-державних ієрархіях.

...

10. До якісних показників сукупної робочої сили відносять такі показники, окрім:

- а) рівень загальної освіти;
- б) працездатність;
- в) загальна чисельність працівників країни;
- г) морально-психологічний стан особи.

Семінарське заняття 8

Тема 7. Відтворення населення та соціально-трудові відносини в сучасній економіці

Питання для усного опитування та дискусії

1. Населення як демоекономічна категорія.
2. Соціально-економічні категорії, які характеризують участь населення у суспільному виробництві
3. Відтворення населення, його складові та роль у соціально-економічному розвитку суспільства

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: населення, економічно активне населення, економічно неактивне населення, людські ресурси, робоча сила, трудові ресурси, трудовий потенціал, відтворення населення, просте відтворення, звужене відтворення, розширене відтворення, соціальний рух, економічний рух, якісні аспекти відтворення населення, працездатне населення, працездатність, зайнятість, види зайнятості, безробіття, види безробіття.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

— економічно активне населення згідно з концепцією робочої сили – це населення обох статей віком 15-70 років, яке протягом певного періоду забезпечує пропозицію робочої сили для виробництва товарів та послуг. До складу економічно активного населення входять особи, які займаються економічною діяльністю або шукають роботу і готові приступити до неї, тобто класифікувалися як “зайняті” або “безробітні”, визначені за методологією Міжнародної організації праці (МОП).

— економічно неактивне населення — це та частина населення, яка не входить до складу ресурсів праці. До них належать: учні, студенти, курсанти, які навчаються в денних навчальних закладах; особи, які одержують пенсію за віком або на пільгових умовах; особи, які одержують пенсію у зв'язку з інвалідністю; особи, зайняті веденням домашнього господарства, доглядом за дітьми, хворими родичами; особи, які не можуть знайти роботу, припинили її пошук, вичерпавши всі можливості, проте вони можуть і готові працювати;

— частка економічно активного населення у структурі всього населення залежить від демографічного чинника (чисельності осіб працездатного віку) та організаційно-економічного чинника (від рівня зайнятості населення). Вміле поєднання економічно активного населення із засобами виробництва, робочими місцями в регіоні здатне забезпечити ефективне використання його трудового потенціалу;

— економічна сутність трудового потенціалу суспільства полягає в тому, що він, з одного боку, ставши реальною робочою силою, задіяною у суспільному виробництві (реалізований трудовий потенціал), створює матеріальні й духовні цінності, а з другого боку, будучи потенційною робочою силою, – здатен їх виробляти за певних організаційно-економічних умов. Зростання валового внутрішнього продукту, національного доходу суспільства залежить від якості накопиченого трудового потенціалу та рівня його використання;

— соціальна сутність трудового потенціалу полягає у тому, що в результаті розвитку своїх якісних характеристик, накопичення та подальшої реалізації у сфері праці він дає можливість своєму власнику (носієві трудового потенціалу) самоствердитися в суспільстві і

забезпечити собі законне джерело доходів, як умови задоволення існуючих та формування нових потреб людини в соціальній сфері. Це є запорукою зростання рівня та якості життя, прогресивного розвитку суспільства, соціалізації економіки в цілому;

— людський капітал, як і будь-який інший капітал, є результатом інвестування і генерує впродовж певного часу потік доходу, тобто створюється тоді, коли людина здобуває освіту та кваліфікацію, а інвестиції у “людський капітал” окуповуються у вигляді висококваліфікованої та продуктивної праці, високої заробітної плати і морального задоволення від праці;

Семінарське заняття 9

Тема 7. Відтворення населення та соціально-трудова відносина в сучасній економіці

Питання для усного опитування та дискусії

1. Структура населення у контексті його участі у трудовій діяльності
2. Зайнятість населення як форма реалізації особистісного чинника соціально-економічних процесів
3. Безробіття та його вплив на розвиток соціально-економічної системи

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: населення, економічно активне населення, економічно неактивне населення, людські ресурси, робоча сила, трудові ресурси, трудовий потенціал, відтворення населення, просте відтворення, звужене відтворення, розширене відтворення, соціальний рух, економічний рух, якісні аспекти відтворення населення, працездатне населення, працездатність, зайнятість, види зайнятості, безробіття, види безробіття.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- працездатність населення (звичайна, професійна, обмежена);
 - працездатний вік;
 - динаміка чисельності населення в кількісній формі висвітлює результат дії всіх економічних, соціальних і культурних факторів, що визначають розвиток людства. З одного боку, на характер і динаміку відтворення населення впливають практично всі сфери життя людей, вся сукупність суспільних відносин людей в процесі їх життєдіяльності. З іншого - відтворення населення, демографічні процеси, характер і тенденції змін демографічної ситуації впливають на всі інші сфери суспільного життя і значною мірою визначають динаміку економічних, соціальних, політичних, етнічних і інших процесів.
- зайнятість є головною характеристикою ринку праці, саме вона визначає соціально-економічний розвиток країни, ступінь його соціалізації. Важливе значення для розвитку економіки має застосування сучасних (нестандартних) форм зайнятості;
- безробіття є складним економічним, соціальним і психологічним явищем; це економічна категорія, яка відбиває економічні відносини щодо вимушеної незайнятості працездатного населення.

Семінарське заняття 10

Тема 8. Складові формування добробуту населення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Роль доходів населення у формуванні соціального добробуту.
2. Державне регулювання доходів і вартість життя.
3. Доходи і платоспроможність населення.

4. Формування державної політики, спрямованої на забезпечення достойного рівня добробуту населення країни.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: доходи, політика доходів, джерела особистих доходів, функції доходів, натуральні доходи, реальні доходи, номінальні доходи, структура сукупних доходів населення, державне регулювання доходів населення, методи регулювання доходів і споживання, прожитковий мінімум, рівень життя, якість життя, бідність, межа бідності, глибина бідності, злиденність, достаток, державні соціальні стандарти, державні соціальні гарантії, соціальні норми і нормативи.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- доходи населення як інструмент для визначення рівня добробуту суспільства;
- **основні джерела особистих доходів** за ринкової економіки;
- функції доходів населення (*відтворювальна* (забезпечення людини та членів її сім'ї необхідними засобами для життя); *регулююча* (розміщення населення в регіонах, галузях господарства, підприємствах відповідно до ринкової кон'юнктури); *соціальна* (забезпечення соціальної справедливості та якості життя населення); *стимулюючої* (забезпечення високої продуктивності та якості праці, підвищення рівня освіти та кваліфікації);
- класифікація доходів населення;
- **сукупний дохід** як основний показник матеріального забезпечення населення, охоплює всі види грошових доходів, а також вартість натуральних надходжень, отриманих від особистого підсобного господарства і використаних на особисте (домашнє) споживання;
- сутність та призначення фонду споживання та фонду накопичення;
- стратегічна мета державного регулювання доходів населення;
- прямі та непрямі методи державного регулювання доходів і споживання;
- сутність рівня життя та його види (**достаток** – це рівень життя, який дає змогу користуватись усіма благами, що забезпечують всебічний розвиток людини; **нормальний** рівень життя – забезпечує раціональне споживання відповідно до науково обґрунтованих норм та нормативів, що дає можливість людині відновлювати свій фізичний та інтелектуальний потенціал; **бідність** – це життя, за якого споживання відбувається на рівні збереження працездатності як нижньої межі відтворення життєвих сил).

Завдання 1. Оберіть одну правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Дайте визначення поняттю «реальні доходи»:

- а) включають продукцію особистого підсобного господарства, що використовується на особисте споживання, трансферти в натуральній формі, а також заробітну плату;
- б) містять усі надходження і розраховуються до сплати податків та обов'язкових платежів;
- в) це величина нарахованих виплат і натуральних видач;
- г) це номінальні доходи, скориговані на зміни цін на товари і тарифів на послуги.

...

10. Згідно з нормативами чи стандартами виокремлюють такі рівні життя населення:

- а) високий рівень життя;

- б) достаток;
- в) нормальний рівень життя;
- г) бідність.

Семінарське заняття 11

Тема 9. Соціальна політика держави та її роль у розвитку соціальної економіки

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність та складові соціальної політики.
2. Сутність, принципи формування, функціонування та розвитку соціального захисту населення.
3. Функції та суб'єктно-об'єктна структура соціального захисту населення.
4. Історія становлення та розвитку системи соціального захисту населення у світовому та національному вимірі.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальний захист, принципи формування, функціонування та розвитку соціального захисту населення, первинні суб'єкти соціального захисту, вторинні суб'єкти соціального захисту, об'єкти соціального захисту населення, система соціального захисту, структура соціального захисту, активні форми соціального захисту, функції соціального захисту.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- соціальна політика держави;
- система соціального захисту є інтегрованою цілісністю соціального страхування, соціальних послуг, соціальної допомоги, а також соціальних гарантій, що орієнтовані на забезпечення сталого людського розвитку;
- принципи соціального захисту населення є результатом узагальнення об'єктивно діючих економічних та соціальних законів, властивих їм рис, основ дії. Ці принципи об'єктивні так само, як об'єктивні економічні та соціальні закони;
- зміст принципів формування, функціонування та розвитку соціального захисту населення; взаємозв'язок принципів, законів і закономірностей соціального захисту. Склад понятійно-категоріального апарату соціального захисту населення як суспільного інституту;
- державний соціальний захист. Недержавне соціальне забезпечення. Організаційно-правові форми та види соціального захисту. Активні та пасивні форми соціального захисту;
- первинні та вторинні суб'єкти соціального захисту; соціальний захист економічно-активного населення; соціальний захист працездатних громадян; соціальний захист дитинства і юнацтва;
- основні функції соціального захисту у суспільстві: зменшує негативні наслідки бідності (реабілітаційна функція) шляхом надання короткотермінової адресної допомоги малозабезпеченим верствам населення; запобігає бідності (превентивна функція) шляхом створення умов для участі громадян в соціальному страхуванні під час свого активного періоду життя;
- соціальний контроль у процесі здійснення соціального захисту – це механізм забезпечення впорядкованого його функціонування. Цей механізм складається із спеціальних правових норм, приписів щодо поведінки учасників суспільних відносин та

санкцій, засобів заохочення і покарання, які примушують людей дотримуватись цих норм і таким чином сприяють нормальному здійсненню інших функцій соціального захисту населення;

— в еволюції соціального захисту населення відбулися якісні зміни із виникненням: в епоху пізнього неоліту сім'ї як стійкого соціального інституту, розкладом родового ладу; суспільного поділу праці; приватної власності й додаткового продукту.

— новий етап у формуванні складових системи соціального захисту населення пов'язаний з утвердженням інституту соціального страхування, основоположною ідеєю якого є захист добробуту громадян за рахунок грошових фондів, що формуються зі страхових платежів. Принципи солідарності, на яких ґрунтується діяльність інституту соціального страхування, дозволяють відшкодувати збитки і втрати, понесені окремою особою внаслідок настання страхового випадку, шляхом їх розподілу між багатьма людьми. У такий спосіб здійснюється перерозподіл коштів від осіб, на яких не поширюється дія страхового випадку, на користь тих, з ким такий випадок трапився;

При підготовці до семінарського заняття слід глибше опрацювати питання:

— становлення системи соціального захисту населення в Україні.

Завдання 1. Оберіть одну правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Система соціального захисту – це:

- а) система державних заходів щодо регулювання доходів громадян;
- б) інтегрована цілісність соціального страхування, соціальних послуг, соціальної допомоги, а також соціальних гарантій, що орієнтовані на забезпечення сталого людського розвитку;
- в) керівні ідеї, вихідні положення, які відображають закономірності формування, функціонування та розвитку цього суспільного інституту як системи.

...

10. До організаційно-правових форм соціального захисту віднесено:

- а) соціальне страхування;
- б) соціальне інспектування;
- в) соціальну допомогу;
- г) соціальне адміністрування.

Семінарське заняття 12

Тема 10. Соціальна безпека як критерій розвитку соціальної держави

Питання для усного опитування та дискусії

- 1. Сутність соціальної безпеки держави
- 2. Соціальна безпека та її діагностика
- 3. Механізм забезпечення соціальної безпеки: сутність, функції, принципи функціонування

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: безпека, небезпека, національна безпека, соціальна безпека, економічна безпека, руйнівні загрози, діагностика соціальної безпеки, механізм забезпечення соціальної безпеки

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

— розуміння безпеки як комплексної, інтегральної характеристики, що визначає параметри життєздатності соціально-економічних структур у процесі глобальних та локальних трансформацій;

— антипод безпеки – небезпека - явище, котре реально або потенційно здатне впливати на якісні та кількісні параметри розвитку, виступати формою загострення суспільних суперечностей; розкривається як об'єктивно існуюча можливість негативного впливу на соціальний організм, внаслідок якого йому можуть бути заподіяні значні збитки, які не тільки погіршують його стан, але й завдають об'єкту небажаних параметрів (характеру, темпів, форм тощо);

— джерелами небезпеки виступають умови й чинники, які за певних обставин самі по собі або в різній сукупності виявляють ворожі наміри, шкідливі властивості, деструктивну природу й мають природне, техногенне або соціальне походження;

— національна безпека — це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства й держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам (життєво важливі матеріальні, інтелектуальні й духовні цінності, визначальні потреби суспільства й держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток);

— економічна безпека має своїм об'єктом розвиток економічної структури суспільства, удосконалення господарського механізму;

— соціальна безпека спрямована передусім на захист індивідуума як найвищої цінності будь-якої країни; захист життя, здоров'я, добробуту, прав і свобод людини утворює внутрішній зміст соціальної безпеки;

— механізм забезпечення соціальної безпеки є системою організаційно-економічних і правових заходів із запобігання соціально-економічним загрозам, що охоплює такі елементи: об'єктивний і всебічний моніторинг економіки й суспільства з метою виявлення та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз соціальній сфері; вироблення граничнодопустимих значень соціально-економічних показників, недотримання яких призводить до нестабільності й соціальних конфліктів; діяльність держави щодо виявлення та запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам у соціальній сфері.

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Національна безпека – це:

а) система, якій властиві гнучкі механізми самоорганізації, саморегуляції соціальних взаємин і процесів, які забезпечують цілісність системи, її регулювання та функціонування, удосконалення і розвиток;

б) захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства й держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам;

в) обмеження, що коригують і ринковий механізм саморегулювання, і інші складові механізму.

...

10. Механізм забезпечення соціальної безпеки – це

а) одна з форм прояву процесу регулювання економіки взагалі, зумовлена специфічністю її цілей, таких як забезпечення соціальної стабільності та соціального поступу;

б) забезпечення рівних соціальних прав, соціальної стабільності та рівня життя і прибутків різних соціальних верств, локальними і глобальними механізмами захисту від обвалів ринку;

в) система організаційно-економічних і правових заходів із запобігання соціально-економічним загрозам, що охоплює такі елементи: об'єктивний і всебічний моніторинг

економіки й суспільства з метою виявлення та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загрозу соціальній сфері.

Семінарське заняття 13

Тема 11. Соціальна відповідальність у забезпеченні розвитку соціальної економіки

Питання для усного опитування та дискусії

1. Теоретичні основи соціальної відповідальності.
2. Види соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності.
3. Соціальна відповідальність людини. Складові соціальної відповідальності держави.
4. Соціальна відповідальність бізнесу в нових умовах.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: відповідальність, соціальна відповідальність, порядок, безладдя, реальна відповідальність, потенційна відповідальність, моральна відповідальність, критерії соціальної відповідальності, соціальна безпека, сталий розвиток, види соціальних норм, види соціальної відповідальності, політична відповідальність, корпоративна відповідальність, релігійна відповідальність, правова відповідальність, принципи соціальної відповідальності, соціальна відповідальність бізнесу

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

— зв'язок концепції сталого розвитку з соціальною відповідальністю, який полягає у тому що основні ідеї концепції сталого розвитку мають бути реалізовані шляхом прийняття стратегій соціальної відповідальності учасниками економічних відносин. Такий підхід дозволить інтегрувати в управлінські рішення передовий досвід поєднання приватних та суспільних інтересів на шляху підвищення конкурентоспроможності;

— реальною відповідальністю слід розуміти відповідальність в особистісному плані – реальні вчинки людини, що узгоджені з вимогами соціальних норм, а в соціальному плані – негативні наслідки для людини, що настають внаслідок неузгодженості її вчинків з вимогами соціальних норм;

— потенційна відповідальність у соціальному плані – це наявність дієвого механізму соціального контролю, здатного забезпечити притягнення кожного винного до відповідного виду соціальної відповідальності у випадках порушення ним приписів соціальних норм, а в особистісному – усвідомлення людиною можливості відповідальності за наслідки особистої діяльності;

— соціальна відповідальність – це соціальне явище, що являє собою добровільне та свідоме виконання, використання і дотримання суб'єктами суспільних відносин, приписів, соціальних норм, а у випадку їхнього порушення – застосування до порушника заходів впливу, передбачених цими нормами;

— сталий розвиток передбачає збалансованість розвитку економічної, екологічної та соціальної систем і одночасну їх здатність до саморегуляції та відтворення

— соціальна відповідальність багатогранна та багаторівнева. Вона виявляється на особистісному (індивідуальному), груповому, суспільному, державному, глобальному рівнях;

— світова спільнота розробила систему стандартів та рекомендацій щодо запровадження сталого розвитку, а саме: стандарт ISO 14000 в галузі систем екологічного менеджменту, Глобальна Ініціатива Звітування (GRI)(Global Reporting Initiative (GRI)),

рекомендації щодо звітності в галузі сталого розвитку, міжнародний стандарт із соціальної відповідальності ISO 26000, ISO 9001:2000 (Стандарт SA8000 «Соціальна Відповідальність» (Social Accountability International)) тощо;

— соціальна відповідальність бізнесу може бути внутрішня (корпоративна (КСВ)) та зовнішня. Сутність КСВ у контексті відносин роботодавців та працівників полягає, насамперед, у дотриманні трудових і соціально-економічних прав працівників та врахування їхніх інтересів, встановлення додаткових соціальних пільг та гарантій;

— соціальна відповідальність бізнесу проявляється в сумлінній сплаті податків, у виробництві якісної продукції, в турботі про екологію, введенні чистої конкурентної боротьби;

— основними міжнародними організаціями, які займаються впровадженням та регулюванням соціальної відповідальності у різних сферах є Міжнародна Організація Праці (МОП), Міжнародна Організація Стандартизації (ISO).

Завдання 1. Оберіть одну правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Наявність дієвого механізму соціального контролю, здатного забезпечити притягнення кожного винного до відповідного виду соціальної відповідальності у випадках порушення ним приписів соціальних норм, а в особистісному – усвідомлення людиною можливості відповідальності за наслідки особистої діяльності це:

- а) реальна відповідальність;
- б) потенційна відповідальність;
- в) перспективна відповідальність;
- г) об'єктивна відповідальність.

...

10.Що відноситься до ознак соціальної відповідальності?

- а) не є засобом примусу;
- б) настає у результаті порушення норм у залежності від розуміння їх змісту і ставлення до них;
- в) має правовий характер;
- г) регламентується у довільному порядку;
- д) призначається недержавними структурами.

Семінарське заняття 14

Тема 12. Соціальні імперативи забезпечення глобального розвитку суспільства.

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність глобалізації. Позитивні та негативні наслідки глобалізації.
2. Вплив глобалізації на ресурси праці і соціально-трудова відносини.
3. Соціальний вимір глобалізації
4. Сутність та передумови виникнення теорії сталого розвитку. Глобалізація та цивілізаційні виклики в сучасному світі.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: глобалізація, глобалізація економіки, транснаціональна корпорація, глобалісти, антиглобалісти, глобалізація соціально-трудова відносин, політика трудового

протекціонізму, індекс рівня глобалізації країн світу, економічна глобалізація, соціальна глобалізація, політична глобалізація, екологічна криза, екологічна революція.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

— основними ознаками глобалізації є економічна, політична, культурна інтеграція, уніфікація та універсалізація структур і відносин у різноманітних сферах суспільного життя. Глобалізація - це масштабний процес, який активно впливає на світове господарство, завдяки якому досягнення, рішення і діяльність людей в одній частині земної кулі справляють значний вплив на окремих людей і їхні спільноти в усіх частинах світу. Як процес світового рівня, глобалізація обумовлює інтенсифікацію взаємозв'язків, взаємодії та взаємозалежності держав, зачіпаючи як економіку, так і соціальну сферу, екологію, культуру тощо;

— глобалізація виявляється у розширенні проникнення компаній в економіку зарубіжних країн за допомогою експорту, а в широкому значенні — за допомогою іноземних інвестицій у відкриття заводів з виробництва комплектувальних виробів, у заснування виробничих підприємств або дочірніх фірм зі збуту продукції ;

— функціональними блоками глобальної економіки є міжнародна науково-технічна сфера; система міжнародного виробництва; світовий ринок і міжнародну торгівлю; міжнародна валютно-фінансова система; міжнародний ринок робочої сили, інформації тощо;

— глобалісти виступають за формування нової загальносвітової цивілізаційної ідентичності, яка є важливішою за будь-які національні й регіональні. Глобалізм – це філософія й ідеологія необмеженої міграційної мобільності, що знаменує собою нову якість людства і, відповідно, нову планетарну цивілізаційну ідентичність.

— антиглобалісти відстоюють позицію, що національна держава, як і в минулому, залишається вищою цінністю, її процвітання є важливішим за права і свободи людини. На відміну від глобалізму, антиглобалізм є ідеологією протидії транснаціональним процесам у політиці, економіці, культурі і, відповідно, постає ідеологією обмеження міграційної мобільності;

— позитивні та негативні наслідки впливу глобалізації на трудовий потенціал;

— соціальна глобалізація передбачає певний рівень культурної інтеграції, відсоток іноземного населення, міжнародний туризм, міжнародні особисті контакти, обсяг телефонного та інтернет-трафіку, поштових відправлень, транскордонних грошових переказів, інформаційні потоки, розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури тощо;

— індекс рівня глобалізації країн світу (KOF Globalization Index);

— концепція сталого розвитку. Сталий розвиток – розвиток, що задовольняє потреби сучасних поколінь, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої особисті потреби.

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання й поясніть свій вибір:

1. Рівень культурної інтеграції, відсоток іноземного населення, міжнародний туризм, і так далі... це?

- а) економічна глобалізація;
- б) соціальна глобалізація;
- в) політична глобалізація;
- г) фінансова глобалізація.

...

10. Сутність яких проблем сталого розвитку полягає у дефіциті ресурсів для вирішення комплексу глобальних проблем?

- а) морально-етичні проблеми сталого розвитку;
- б) економічних;
- в) проблема залучення громадськості до вирішення глобальних проблем;

г) збереження історично-культурної спадщини країн світу.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни. Виконання самостійної роботи дозволяє розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички проведення розрахунків.

Мета самостійної роботи полягає в засвоєнні у повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації. Завданням самостійного вивчення курсу є засвоєння студентами теоретичного матеріалу з курсу Соціальна політика в Україні.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 52,4 % (55 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (105 годин).

У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

Самостійна робота студента передбачає:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни;
- підготовку до семінарських занять;
- підготовку до виступу на семінарських заняттях;
- поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань;
- написання рефератів за заданою проблематикою;
- підготовку до виконання тестових завдань, контрольних робіт та інших форм поточного контролю;
- систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Студенти виконують письмову роботу (реферативне повідомлення) самостійно з одержанням необхідних консультацій від викладача протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт та захист.

Тема 1. Концептуальні основи соціальної економіки

Питання для самостійної роботи

1. Індекс “щастя” як критерій розвитку соціальної економіки.
2. “Чисті типи” соціальної економіки.
3. Ідеологія соціальної економіки.
4. Напрями соціалізації діяльності держави.
5. Передумова становлення економічно незалежної держави.
6. Сутність соціальної ринкової економіки.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити концептуальні основи соціальної економіки, а також передумови її становлення та розвитку.

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань:

1. Поясніть що являє собою індекс “щастя”. Ким і з якою метою він запроваджений?
2. Поясніть, яку роль відіграла економічна теорія добробуту у становленні соціальної економіки.
3. У яких основних положеннях розкривається ідеологія соціальної економіки?
4. Поясніть чому охлократичний та олігархічний тип економіки є менш прогресивними, ніж демократичний.
5. Як Ви вважаєте, за допомогою яких інструментів можна забезпечити сприятливий соціально-психологічний клімат у суспільстві?
6. У чому полягають особливості соціальної ринкової економіки? Чи можливо створити соціальну державу в ринкових умовах?
7. У чому полягає сутність та позитивна роль соціалізації економічних відносин у суспільстві?

Тема 2. Соціальна сфера та соціалізація економічного розвитку

Питання для самостійної роботи

1. Поняття соціальної та економічної сфер.
2. Роль людського капіталу у забезпеченні соціалізації економічного розвитку
3. Соціалізація економіки та методи її забезпечення.
4. Чинники соціалізації економічного розвитку.
5. Національна стратегія розвитку.
6. Внутрішні та зовнішні чинники реалізації національної стратегії розвитку.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність соціалізації економічного розвитку, методів, якими цього можна досягти.

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань:

1. Поясніть, чим концептуально відрізняється соціалізація економічного розвитку від звичайного розвитку економіки?
2. Розкрийте взаємозв'язок соціальної та економічної сфер через призму потреб людини.
3. Обґрунтуйте відповідь на питання: чи можливе забезпечення соціальної злагоди в країнах з невисоким рівнем економічного розвитку?
4. Які напрями інвестицій в соціальну сферу держави є, на Вашу думку, найбільш важливими у забезпеченні суспільного поступу?
5. Яку роль відіграють соціально-демографічні чинники у забезпеченні соціалізації економічного розвитку?
6. Якими шляхами, на Ваш погляд, можна забезпечити економічне зростання в Україні сьогодні?
7. Що передбачає інноваційно-орієнтована модель економічного розвитку країни?
8. Національна стратегія розвитку заснована на сценарії сталого розвитку. Яку роль у забезпеченні сталого розвитку відіграє людський капітал?

Тема 3. Власність у розвитку соціуму

Питання для самостійної роботи

1. Сутність та роль власності в системі економічних відносин.
2. Право державної власності в Україні.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність власності та її значення у забезпеченні соціалізації економіки.

Ознайомитись з існуючими аналітичними дослідженнями, матеріалами та іншими стратегічними документами (Конституція України, Закони України (Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту права власності (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 47, ст.312) тощо), що визначають сутність та статус власності, на основі чого зробити коротку анотацію до трьох з них, що найбільше зацікавили Вас.

Тема 4. Механізм координації соціальної економіки

Питання для самостійної роботи

1. Роль соціальних інститутів в координації соціальної економіки.
2. Соціальний та економічний порядок.
3. Соціальні суперечності економіки України та шляхи їх розв'язання.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити мету та методи забезпечення соціальної рівноваги у суспільстві.

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. У чому полягає зв'язок економічного та соціального розвитку?
2. Які суперечності ринкової економіки Ви можете назвати?
3. Чи можливо забезпечити соціальний порядок і у чому він проявляється?
4. Які існують соціальні суперечності економіки України? Як Ви бачите їх розв'язання?

Завдання 2. Підготуйте презентацію (до 10 слайдів) з питання “Інституційне забезпечення соціально економіки”, у якій слід відобразити сутність соціальних інститутів, їх мета, види та роль в координації соціальної економіки в сучасних умовах.

Тема 5. Соціальна стратифікація суспільства

Питання для самостійної роботи

1. Вертикальна та горизонтальна диференціація суспільства.
2. Класи: сутність та причини виникнення.
3. Теорія соціальної стратифікації.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити соціальну природу сучасної держави через призму соціальної структури суспільства.

Завдання 1. Підготуйте презентацію (10-15 слайдів) з питання “Історичні типи стратифікації суспільства”. Розкрити історію виникнення рабства, каст, станів, класів.

Тема 6 Людина і ефективність суспільного виробництва

Питання для самостійної роботи

1. Людина як проблема соціальної філософії
2. Роль духовності особистості та суспільства у забезпеченні соціалізації економічного розвитку.
3. Складові суспільного виробництва.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити роль людини у суспільному виробництві.

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. Які риси та якості людини визначають напрям суспільного розвитку?
2. Чи можуть потреби та інтереси мати рійнівний вплив на суспільний розвиток?
3. Які, на Вашу думку стимули – економічні чи неекономічні – є рушіями суспільного прогресу і чому?
4. Яку роль відіграє мотиваційна структура людини на її участь у трудовій діяльності? Чи потрібно проводити мотиваційний моніторинг?
5. Що, на Вашу думку, стало причиною зміни в історії людського суспільства технологічних способів виробництва (привласнюючий, аграрно-ремісничий, індустріальний, інформаційно-комп'ютерний)

Тема 7. Відтворення населення та соціально-трудова відносина в сучасній економіці

Питання для самостійної роботи

1. Соціально-економічні категорії, які характеризують участь населення у суспільному виробництві: трудовий потенціал, людський капітал.
2. Типи відтворення населення. Режими відтворення населення.
3. Зайнятість та безробіття як індикатори стану соціальної економіки.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність економіки населення та його ролі у соціально-економічному розвитку

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. Від яких чинників залежить, на Вашу думку, частка економічно активного населення у структурі всього населення ?
2. Чи можна вважати осіб, зайнятих веденням домашнього господарства, доглядом за дітьми, хворими родичами, економічно активним населенням?
3. У чому полягає специфіка людських ресурсів як чинника економічного розвитку?
4. Обґрунтуйте відмінність між трудовими ресурсами та трудовим потенціалом.
5. Назвіть спільне та відмінні між трудовим потенціалом та людським капіталом.
6. Що передбачає процес відтворення населення у контексті його ролі у забезпеченні соціально-економічного розвитку?
7. Що, на Вашу думку, означає відтворення кількісних параметрів населення?
8. Що Ви розумієте під якісними аспектами відтворення населення?
9. Чим відрізняється категорія “працездатне населення” від категорії “працездатність”?
10. Які особливості зайнятості є характерними для сучасного ринку праці?
11. Поміркуйте, чи можна досягти у суспільстві повної зайнятості?
12. Від чого, на Вашу думку, залежить рівень безробіття та його види (фрикційне, структурне, технологічне, сезонне, конверсійне, циклічне, інституційне)?

Тема 8. Складові формування добробуту населення

Питання для самостійної роботи

1. Структура доходів населення.
2. Функції доходів населення.
3. Стратегічна мета державного регулювання доходів населення.
4. Прямі методи державного регулювання доходів.
5. Непрямі методи державного регулювання.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити особливості формування добробуту в державі у контексті структури доходів населення.

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь у письмовій формі:

1. Яке, на Вашу думку, найважливіше джерело доходів населення в сучасних умовах?
2. Які джерела доходів виокремлюють за циклом життєдіяльності людини?
3. Яким чином реалізовується регулююча функція доходів населення?

Тема 9. Соціальна політика держави та її роль у розвитку соціальної економіки

Питання для самостійної роботи

1. Принцип соціальної справедливості у забезпеченні соціального захисту населення.
2. Принцип соціальних гарантій у забезпеченні соціального захисту населення.
3. Принцип пріоритетності забезпечення продуктивної зайнятості як основа формування соціального захисту.
4. Організаційно-правові форми та види соціального захисту.
5. Історія становлення та розвитку системи соціального захисту населення у світовому та національному вимірі.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити особливості формування системи соціального захисту в соціально орієнтованій економіці.

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь у письмовій формі:

1. У чому полягає сутність та необхідність застосування адресного підходу у соціальному захисті населення?
2. Яку роль виконує спеціальний та додатковий соціальний захист населення в структурі державного соціального захисту?
3. Яка мета застосування соціального контролю у процесі здійснення соціального захисту? Чи потрібний він в ринкових умовах господарювання?
4. З якими етапами історії розвитку людства пов'язана еволюція соціального захисту населення в контексті його якісних змін? Що, на Вашу думку, є визначальним для соціального захисту в ринкових умовах?

Тема 10. Соціальна безпека як критерій розвитку соціальної держави

Питання для самостійної роботи

1. Національна безпека та її види.
2. Економічна та соціальна безпека.

3. Національні інтереси України в соціальній сфері.
4. Макроекономічні показники дослідження рівня соціальної безпеки.
5. Моніторинг соціальної безпеки.
6. Рівні механізму забезпечення соціальної безпеки.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність соціальної безпеки як умови розвитку соціальної держави

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь у письмовій формі:

1. Що, на Вашу думку, становить загрозу національній безпеці України?
2. Що передбачає забезпечення економічної безпеки?
3. Назвіть найважливіші, на Вашу думку, національні інтереси України в соціальній сфері.
4. Як Ви гадаєте, що потрібно зробити перш за все для формування соціальної безпеки? Що Ви розумієте під критерієм соціальної безпеки?

Тема 11. Соціальна відповідальність у забезпеченні розвитку соціальної економіки

Питання для самостійної роботи

1. Сутність соціальної відповідальності людини.
2. Сутність соціальної відповідальності держави.
3. Рівні соціальної відповідальності.
4. Підстави соціальної відповідальності.
5. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах пандемії COVID-19.
6. Міжнародна практика нормативно-правового регулювання соціально відповідального бізнесу.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність, значення та складові соціальної відповідальності у забезпеченні розвитку соціальної економіки.

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь у письмовій формі:

1. Як Ви вважаєте, яка відповідальність є більш дієвою: моральна чи відповідальність перед законом?
2. Арістотель осмислював відповідальність у контексті проблематики взаємостосунків держави та громадянина. Він стверджував, що усі істоти у світі виконують дії – лише людина здійснює вчинки. Прокоментуйте позицію мислителя.
3. На Вашу думку, чи можливо досягти сталого розвитку без впровадження соціальної відповідальності? Якщо так, то завдяки чому?
4. На якому рівні, на Ваш погляд, соціальна відповідальність є найбільш важливою: *особистісному (індивідуальному), груповому, суспільному, державному чи глобальному?*

Тема 12. Соціальні імперативи забезпечення глобального розвитку суспільства

Питання для самостійної роботи

1. Функціональні блоки глобальної економіки.
2. Вплив глобалізації на ресурси праці і соціально-трудові відносини.

3. Кіотський протокол і глобалізація.
4. Глобальні соціальні проблеми.
5. Сталий розвиток як фундамент формування соціально орієнтованої економіки.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність глобалізаційних процесів, а також їх вплив на соціальні проблеми суспільства.

Завдання 1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь у письмовій формі:

1. На Ваш погляд, глобалізація має більше позитивних чи негативних наслідків для України? Обґрунтуйте відповідь.
2. Чи можливе в умовах глобалізації поглиблення нерівності у людському розвитку у світі?
3. Чи передбачає глобалізація поширення ідей гуманізму, демократії, захисту громадянських прав та свобод людини у світі?
4. Яким чином відбувається посилення впливу Міжнародної організації праці на розвиток глобального ринку праці в умовах глобалізації?
5. Чим зумовлена значна диференціація в оплаті праці у різних регіонах світу за умов глобалізації?
6. Що Ви розумієте під соціальною глобалізацією?

Індивідуальна робота студентів

Загальні вимоги до виконання індивідуальної роботи

Мета і завдання індивідуальної роботи

Індивідуальна робота є невід'ємною складовою частиною навчального процесу і являє собою важливу форму самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни "Соціальна економіка".

Виконання індивідуальної роботи має на меті, з одного боку, більш глибоке вивчення проблем функціонування соціально-економічної системи, з іншого боку, вироблення у студентів навичок наукового дослідження, економічного мислення.

Індивідуальна робота відображає рівень теоретичних знань студента, отриманих в ході вивчення дисципліни, і здатність застосовувати їх для вирішення певних завдань.

Порядок виконання індивідуальної роботи:

1. Вибір теми, складання і затвердження плану.
2. Вивчення наукової літератури, статистичного матеріалу.
3. Написання індивідуальної роботи.
4. Оформлення індивідуальної роботи.
5. захист індивідуальної роботи.

2. Вибір теми, складання і затвердження плану

Написання індивідуальної роботи починається з вибору теми. Тематика індивідуальних робіт розробляється викладачем, який читає лекційний курс, і надається студентам.

Тема завдання обирається студентом згідно з його порядковим номером у списку групи. Разом з тим, за згодою викладача, допускається вільне обрання студентом теми із запропонованого переліку.

Визначившись з варіантом індивідуальної роботи, студент приступає до підбору і вивчення літератури. Значну допомогу в цьому йому може надати перелік літератури

(підручників, навчальних посібників, монографій, наукових статей тощо), наданий викладачем у ході читання лекцій, а також тематичний каталог бібліотеки ХУУП, яким можуть скористатися студенти.

У процесі вивчення основної і додаткової літератури студент формує план індивідуальної роботи, який складається з вступу, трьох-чотирьох вузлових питань, висновку, списку літератури, що використовується.

План узгоджується з керівником, після чого студент приступає до написання тексту індивідуальної роботи.

3. Написання тексту індивідуальної роботи

Обсяг індивідуальної роботи в друкованому варіанті повинен складати в середньому 15 сторінок.

Робота починається з вступу, обсяг якого не повинен перевищувати 1-2 сторінки. У вступі розкривається актуальність вибраної теми, міра її теоретичної розробки, вказуються основні дискусійні питання, формулюється мета написання роботи і дається пояснення загальної логіки викладу матеріалу.

Далі викладається основна частина, в якій розкривається зміст теми.

Виклад кожного розділу доцільно починати із з'ясування змісту економічних явищ, що аналізуються, і реальних процесів. Потім треба перейти до характеристики особливостей цих процесів, показати різноманіття форм їх вияву.

При виборі теми індивідуальної роботи потрібно чітко визначити практичну спрямованість дослідження і при підборі літератури особливу увагу приділити конкретному економіко-статистичному матеріалу. Це можуть бути статистичні бюлетені, матеріали маркетингових і соціологічних досліджень тощо..

У тексті індивідуальної роботи обов'язково повинні використовуватися основні елементи економічного аналізу (зведені таблиці, рисунки, графіки, діаграми), які потрібно супроводжувати певними поясненнями та висновками. Статистичний матеріал, наведений у таблицях, повинен містити найновіші дані з тієї чи іншої проблематики за останніх 3-5 років, з метою проведення їх аналізу та виявлення сучасних тенденцій. Наведені цифрові дані підтверджуються посиланням на першоджерело використаної інформації.

На закінчення автор повинен чітко сформулювати основні теоретичні висновки і практичні рекомендації, що органічно витікають з кожного питання його роботи. За об'ємом висновків не повинен перевищувати 2 сторінки.

Готову індивідуальну роботу студент повинен здати викладачеві не пізніше ніж за 15 календарних днів до екзамену. Викладач перевіряє роботу в 10 денний строк з дня її отримання.

4. Оформлення індивідуальної роботи

Індивідуальна робота повинна бути виконана українською мовою.

Перша сторінка роботи – титульний аркуш. На другій сторінці наводиться план роботи з вказівкою номерів сторінок, які відповідають питанням і підпитанням роботи. Текст роботи викладається на одній стороні стандартного аркуша (формат А4).

Параметри комп'ютерного роздруку (Times New Roman, 14; міжстрічковий інтервал – 1,5; всі поля – 2 см; абзацний відступ 1,25 см; форматування тексту по ширині).

Обов'язковою умовою є нумерація сторінок. Нумери сторінок необхідно розміщувати внизу аркуша посередині. На перших двох сторінках (титульному аркуші і змісті) номери не проставляються.

Робити посилання потрібно таким чином: після наведеної цитати, визначення, статистичних даних, формул у квадратних дужках вказується номер джерела за списком використаної літератури із зазначенням сторінки, наприклад [4, с. 26].

Посилання на літературні джерела обов'язкові. У список джерел посилання, що розташований в кінці індивідуальної роботи, включається література, яка безпосередньо використана при написанні роботи (вона цитувалася, на неї посилалися тощо).

Перелік посилань складається по мірі використання джерела у тексті. Водночас, Закони України зазначаються першими у списку використаних джерел. Перелік посилань повинен містити не менше 8-10 джерел.

Таблиці, що наводяться в тексті, графіки, діаграми, повинні бути правильно оформлені.

Вимоги до оформлення таблиць. Кожна таблиця повинна мати номер, коротку назву, яка повністю відповідає її змісту. Таблиці нумеруються арабськими цифрами в межах розділу (питання).

Спочатку з великої літери пишеться слово «Таблиця», потім зазначається її номер. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділеного крапкою. Після номеру назва таблиці з великої літери.

Вимоги до оформлення рисунків. Всі ілюстрації (схеми, графіки, діаграми тощо) і таблиці необхідно розташовувати безпосередньо після першого згадування їх у тексті або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці потрібно по можливості розміщувати так, щоб їх можна було розглядати без обертання роботи або з обертанням за годинниковою стрілкою. Всі рисунки позначають словом «Рисунок» з номером розділу і порядковим номером рисунку, розділеного крапкою

Порушення вимог до оформлення індивідуальної роботи призводить до необхідності її переробки.

5. Захист індивідуальної роботи

Керівник роботи перевіряє індивідуальну роботу та виставляє попередню оцінку. Якщо оцінка позитивна, робота допускається до захисту.

При підготовці до захисту студенту потрібно уважно ознайомитися з критичними зауваженнями, додатково вивчити питання, що викликали ці зауваження.

Захист індивідуальної роботи складається з доповіді студента (5 хвилин) по виконаній роботі та у відповідях на питання, які поставлені керівником або виникли в ході захисту. Після цього визначається захищена чи не захищена індивідуальна робота. Максимальна кількість балів за роботу 8.

6. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ з дисципліни “ Соціальна економіка ”

1. Зародження та розвиток соціальної економіки як науки.
2. Соціальна економіка та політична економія: спільне і особливе.
3. Економічна теорія та економічне мислення.
4. Необхідність та умови соціальної орієнтації економіки.
5. Держава добробуту : сутність і характерні риси.
6. Соціальна економіка: структура та інфраструктура.
7. Механізм соціальної координації.
8. Роль людини у суспільному виробництві.
9. Соціальна орієнтація економічного зростання та розвитку.
10. Основні напрями соціально-орієнтованої національної моделі розвитку.
11. Людина в системі відносин власності.
12. Соціальна економіка і технологічний прогрес.
13. Соціальні суперечності економіки України та шляхи їх розв’язання.
14. Особливості поведінки людини як власника.
15. Особливості поведінки людини як споживача.
16. Особливості поведінки людини як підприємця.
17. Забезпечення соціальної рівноваги у суспільстві.
18. Маргіналізація: сутність, характерні ознаки.
19. Критерії економічної стратифікації суспільства.
20. Середній клас: критерії визначення та умови формування.
21. Людський капітал та його роль у розвитку соціальної економіки.

22. Структура та динаміка доходів та витрат населення України.
23. Національні соціальні стандарти: зміст, структура, призначення.
24. Соціальні проблеми і соціальні потреби.
25. Ефективність суспільного виробництва.
26. Нормативно-правові засади соціального захисту населення.
27. Історія запровадження та розвитку соціального захисту в Україні.
28. Соціалізація економіки: зміст та роль держави.
29. Соціально-орієнтований бізнес.
30. Соціальна відповідальність держави.
31. Механізм соціальної координації економіки.
32. Форми та напрямки соціальної координації економіки.
33. Відтворення населення Хмельниччини та України: стан та перспективи.
34. Соціальна безпека держави.
35. Духовність особистості та суспільства, її вплив на соціалізацію економіки.
36. Проблеми розвитку соціальної економіки в Україні.
37. Умови та напрями соціалізації економіки України.
38. Стан та напрями соціалізації економіки в Хмельницькій області.
39. Основні напрями соціальної політики країни в контексті глобалізації.
40. Роль міжнародних організацій у вирішенні соціальних проблем.
41. Основні напрями соціальної політики в Україні за ринкових умов.
42. Тенденції рівня та якості життя населення України.
43. Соціальна економіка в країнах ЄС.
44. Соціальна економіка скандинавських країн.
45. Особливості розв'язання соціальних проблем в Японії.
46. Глобальні світові економічні проблеми та соціальна економіка.
47. Особливості розв'язання соціальних проблем в США.
48. Соціальне партнерство та соціальна економіка.
49. Зайнятість населення та соціальна економіка.
50. Сталий розвиток як орієнтир формування соціально орієнтованої економіки.

1.5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Питання для підсумкового контролю

1. Передумови розвитку соціальної економіки. Вплив теорії добробуту на соціально-ринкову економіку. Держава добробуту.
2. Державна та суспільна форми соціальної економіки. Об'єкти, суб'єкти та предмет соціальної економіки.
3. Завдання соціальної економіки. Принципи та функції економіки соціальної сфери.
4. Об'єктивна необхідність соціалізації економічного розвитку. Подвійна роль людини у суспільному виробництві.
5. Методи соціалізації економіки. Основні напрями соціально-орієнтованої національної моделі.
6. Соціальні функції держави в умовах соціалізації економіки.
7. Стратегія соціально економічного розвитку. Завдання соціально-економічного розвитку.
8. Сутнісні характеристики власності. Власність як економічна і юридична категорія.
9. Право власності. Класифікація прав власності в загальних характеристиках.
10. Суб'єкти права власності. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності.
11. Матеріально-речовий та соціально-економічний аспект власності.

12. Інтелектуальна форма власності. Відносини власності. Трансформація відносин власності.
13. Інституційні основи координації соціальної економіки. Соціальні інститути. Інституційне забезпечення.
14. Чинники розвитку соціальної сфери. Поняття “порядку”. Соціальний та економічний порядок.
15. Соціальні суперечності економіки України та шляхи їх розв’язання.
16. Механізм соціальної координації.
17. Мета соціальної координації. Принцип механізму координації соціальної економіки.
18. Методи забезпечення соціальної рівноваги у суспільстві.
19. Роль держави у побудові соціально орієнтованої економіки.
20. Соціальна структура суспільства. Класифікація соціальних груп, спільнот, прошарків.
21. Соціально-економічна стратифікація. Загальні критерії стратифікації.
22. Історичні типи стратифікації.
23. Сучасна стратифікація суспільства. Маргіналізація. Олігархія. Середній клас. Та критерії його визначення.
24. Людина як центральний елемент розвитку суспільства та проблема соціальної філософії.
25. Система потреб-рушій суспільного розвитку. Потреби і інтереси. Класифікація потреб. Мотиви, мотивація діяльності.
26. Місце і роль людини в економічній системі. Сукупний працівник. Людина – споживач, людина-працівник, людина-підприємець.
27. Суспільне виробництво та його роль в житті суспільства. Людина як суб’єкт суспільного виробництва.
28. Ефективність суспільного виробництва. Економічне зростання. Економічна та соціальна ефективність. Продуктивність праці.
29. Населення як демоекономічна категорія. Людські ресурси. Економічно активне та економічно неактивне населення.
30. Соціально-економічні категорії, які характеризують участь населення у суспільному виробництві. Трудовий потенціал, людський капітал.
31. Відтворення населення, його складові та роль у соціально-економічному розвитку суспільства. Природний, механічний, соціальний, економічний рух населення.
32. Типи відтворення населення. Режими відтворення населення.
33. Роль вікової структури населення у контексті його участі у трудовій діяльності.
34. Працездатність людини. Працездатне та непрацездатне населення.
35. Занятість населення як форма реалізації особистісного чинника соціально-економічних процесів.
36. Безробіття та його вплив на розвиток соціально-економічної системи
37. Роль доходів населення у формуванні соціального добробуту. Сутність, види джерел та функції доходів.
38. Державне регулювання доходів населення. Прожитковий мінімум. Мінімальний споживчий бюджет.
39. Рівень та якість життя. Державні соціальні стандарти. Державні соціальні гарантії.
40. Сутність соціального захисту населення. Зміст принципів формування, функціонування та розвитку соціального захисту населення.
41. Суб’єкти та об’єкти соціального захисту населення. Первинні та вторинні суб’єкти соціального захисту.
42. Структура соціального захисту населення в соціально орієнтованій економіці.
43. Активні та пасивні форми соціального захисту. Соціальний захист економічно-активного населення.

44. Соціальний захист незапрацевдатних громадян. Соціальний захист дитинства і юнацтва.
45. Функції соціального захисту населення. Загальні, спеціальні, допоміжні функції соціального захисту населення.
46. Історія становлення та розвитку системи соціального захисту населення у світовому та національному вимірі.
47. Сутність соціальної безпеки держави. Поняття “безпека”. Поняття “небезпека”. Національна безпека та її види.
48. Умови і чинники формування економічної безпеки. Економічна та соціальна безпека. Національні інтереси України в соціальній сфері.
49. Соціальна безпека та її діагностика. Загроза як форма інтенсивності прояву небезпеки. Джерела загроз.
50. Потенційна відповідальність у соціальному плані. Сутність соціальної відповідальності. Рівні соціальної відповідальності .
51. Позитивні наслідки соціально відповідальних дій. Види соціальної відповідальності. Підстави соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності.
52. Соціальна відповідальність людини. Складові соціальної відповідальності держави.
53. Соціальна відповідальність бізнесу в нових умовах. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах пандемії COVID-19.
54. Сутність глобалізації. Основні ознаки глобалізації. Структуризація глобалізаційного процесу.
55. Функціональні блоки глобальної економіки. Позитивні та негативні наслідки глобалізації.
56. Вплив глобалізації на ресурси праці і соціально-трудові відносини.
57. Кіотський протокол і глобалізація. Глобальні проблеми. Соціальний вимір глобалізації.
58. Передумови виникнення теорії сталого розвитку. Сутність сталого розвитку.
59. Сталий розвиток як прерогатива формування соціально орієнтованої економіки.
60. Глобалізація та цивілізаційні виклики в сучасному світі.
61. Соціальний вимір глобалізаційних процесів.

Структура екзаменаційного білета

Приклад екзаменаційного білету:

1. Охарактеризуйте роль населення у забезпеченні соціально-економічного розвитку.
2. Розкрийте зміст держави добробуту.
3. Дайте визначення поняття “соціальна економіка”.
4. Оберіть правильну відповідь :
 1. Затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального розвитку є функцією:
 - а) Кабінету Міністрів України;
 - б) Верховної Ради України;
 - в) Президента України;
 - г) Національного банку України;
 - д) Академії наук України.
 2. Кінцевою метою сучасного реформування економіки України є розбудова:
 - а) змішаної перехідної економіки;
 - б) ринкової економіки;
 - в) соціально орієнтованої змішаної ринкової економіки;
 - г) командно-адміністративної економіки.

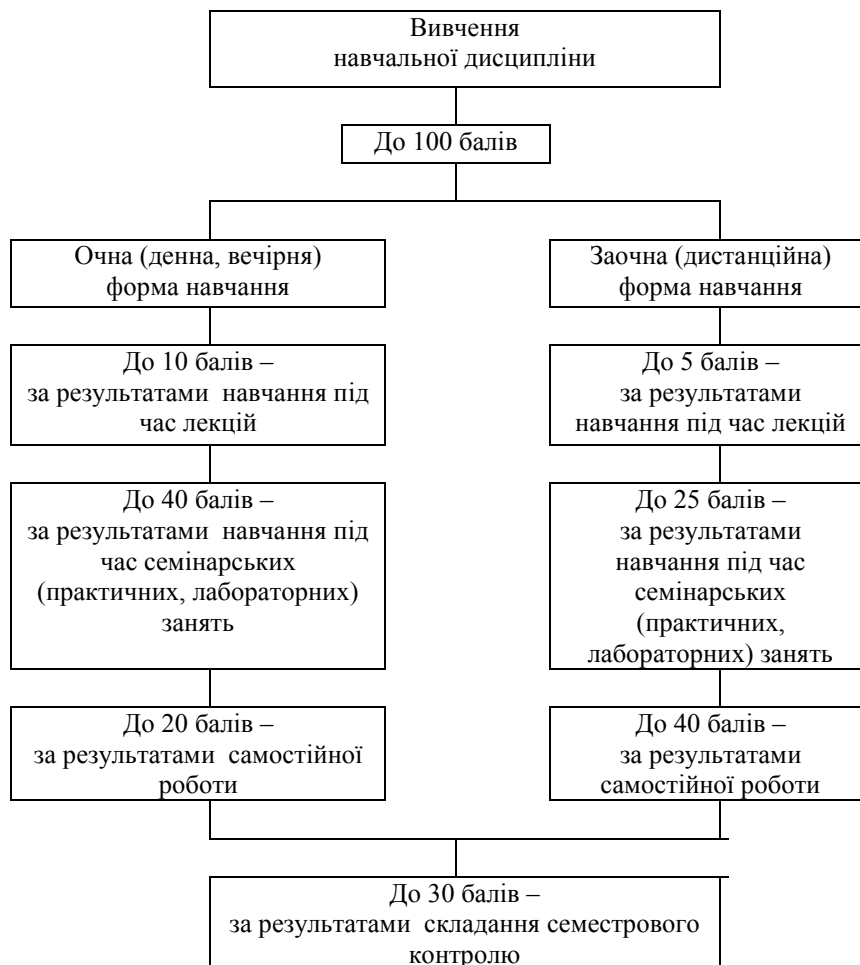
...

10. Критеріями досягнення розвитку людського потенціалу являється:

- а) зростання середньої тривалості життя;
- б) збільшення обсягу видатків з бюджету на освіту;
- в) зростання реальних доходів громадян;
- г) все вірно.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 1 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 28 серпня 2020 року, протокол № 1). З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 15 лекційних занять за денною формою навчання. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

Таблиця 2.1

Розподіл балів здобутих студентом під час лекцій

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій														
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Денна	15	0,7	1,3	2,0	2,7	3,3	4,0	4,7	5,3	6,0	6,7	7,3	8,0	8,7	9,3	10,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 14 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 28 серпня 2020 року, протокол № 1).

2.4. За виконання самостійної студенти можуть набрати максимальну кількість балів 20. Обсяг балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Демографія» розподіляється пропорційно за виконання 12 завдань по кожній темі та складає не більше 1 балу за одне завдання за темою.

Індивідуальне завдання виконане за пропонованою тематикою оцінюються окремо та складає не більше 10 балів. Загалом за виконання самостійної роботи студент денної форми навчання може одержати максимально 20 балів.

Перерозподіл балів, в межах максимально можливої кількості їх одержання за виконану самостійну роботу, наведено в табл. 7.

Таблиця 7

Розподіл балів для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Демографія»

№ з/п	10 тем	Номер теми												Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу													12
	денна форма навчання	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	8												8
3.	Усього балів													20

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, з навчальної дисципліни «Соціальна економіка», студент може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підпункту 4.5.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 28 серпня 2020 року, протокол № 1).

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді відповідно на питання та тестові завдання залікового білета, наведено в табл. 8.

Таблиця 8

Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни «Демографія»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань залікового білета				Разом балів
		1	2	3	4	
1.	Максимальна кількість балів за відповідь на перше теоретичне питання	8,0	-	-	-	8,0
2.	Максимальна кількість балів за відповідь на друге теоретичне питання	-	8,0	-	-	8,0
	Максимальна кількість балів за визначення поняття	-	-	6,0	-	6,0
3	Максимальна кількість балів за відповідь на тестові завдання	-	-	-	8,0	8,0
	Усього балів	8,0	8,0	6,0	8,0	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
4. Соціальна економіка : навч. посіб. – 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
5. Соціальна економіка : методичні матеріали. Для студентів Факультету економічних наук. Спеціальність “Економічна теорія” / Укл. Орел Є.М. Київ : НаУКМА, 2005. 47 с.
6. Лебедева О. А. Особливості соціальної спрямованості економічного розвитку України / О. А. Лебедева. *Економіка та держава*. 2014. № 3. с.101-103
7. Гончарова С. Ю. Соціальна економіка : сутність, принципи, функції та основні орієнтири для України / С. Ю. Гончарова, А. Б. Гончаров, Н. В. Аграмакова. *Бізнес Інформ*. 2018 . № 3. с.21-26
8. Степанова О. В. Держава добробуту та сучасні процеси трансформації фіскального простору. Економіка та держава URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4258&i=13>
9. Овсієнко О. В. Ліберальна модель держави добробуту: економічні передумови реалізації в Україні. URL : <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/11356>
10. Екологічний вимір держави добробуту : монографія / Козюк В.В., Длугопольський О.В., Гайда Ю.І., Івашук Ю.П., Шиманська О.П., Возьний К.З., Длугопольська Т.І. / за наук. ред. В.В. Козюка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019, 224 с.

Тема 2

1. Соціальна економіка : навч. посіб. – 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
2. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
3. Соціальна економіка : методичні матеріали. Для студентів Факультету економічних наук. Спеціальність “Економічна теорія” / Укл. Орел Є.М. Київ : НаУКМА, 2005. 47 с.

4. Лебедева О. А. Особливості соціальної спрямованості економічного розвитку України / О. А. Лебедева. Економіка та держава. 2014. № 3. с.101-103
5. Гончарова С. Ю. Соціальна економіка : сутність, принципи, функції та основні орієнтири для України / С. Ю. Гончарова, А. Б. Гончаров, Н. В. Аграмакова. Бізнес Інформ. 2018. № 3. с.21-26
6. Гуріна О. В., Огієнко М. М. Работін Ю. А. Соціалізація економіки : сутність та категоріальний апарат URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20176\(128\)/sep20176\(128\)_123_HurinaH,OhiyenkoM,RabotinYu.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20176(128)/sep20176(128)_123_HurinaH,OhiyenkoM,RabotinYu.pdf)
7. Лугова В. М., Голубев С. М. Соціалізація економіки як чинник економічного розвитку суспільства URL : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/16517>
8. Особливості соціалізації глобальної економіки Н. М. Рябець, І. В. Тимків, І. В. Дворник URL :<http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=4065&i=7>

Тема 3

1. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
2. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
4. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
5. Чухно А. А. Економічна теорія : [у 2-х т.] / А. А. Чухно. Київ : ДННУ АФУ, 2010. Т. 2. 628 с.
6. Власність і капітал: сутність, структура та основні функції. А. О. Приятельчук . URL : <http://eprints.zu.edu.ua/8635/1/9pdf.pdf>
7. Еволюція власності в умовах становлення ринкових структур / С.І. Юрій. URL : <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1976/1/evym.PDF>
8. Генеза інституту власності та роль держави в трансформації відносин власності / Д. Зюзь URL : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_51/fail/14.pdf

Тема 4

1. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
2. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
4. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
5. Шевчук П. І. Соціальна політика : навчальний посібник / П. І. Шевчук. Львів : Світ, 2003. 399 с
6. Міжнародна координація розвитку соціальної сфери: монографія Ю. О. Чалюк. Київ: «ЦТ «Компринт», 2016
7. Надибська О.Я. Формування координаційних механізмів суспільного розвитку в період трансформаційних процесів / О. Я. Надибська. *Молодий вчений* . № 12 (39) грудень, 2016 р. с.215-219

8. Кришень О. В. Сучасні тенденції формування, реалізації та розвитку регіональної соціальної політики в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 1(44). С. 52-58 URL :[http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2020/2020_01\(44\)/09.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2020/2020_01(44)/09.pdf)
9. Система координації співробітництва між Україною – ЄС. URL : <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/vidnosini-ukrayina-yes/sistema-koordinaciyi-spivrobotnictva-mizh-ukrayinoyu-yes>

Тема 5

1. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
2. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
4. Соціологія / за ред. Городяненка В. Г., Київ: 2015. с. 116-138
5. Данич О. Ф. Соціальна функція сучасної держави в контексті розвитку основоположних принципів права URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/63776/30-Danuch.pdf?sequence=1>
6. Старицька О. О. Соціальна сутність права та держави. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 2 (12). С. 78-88
7. Соціальна стратифікація та соціальна структура суспільства URL : <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12529/>
8. Соціальна стратифікація сучасного українського суспільства Г. Назарова , Ю. Сотникова. URL : <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/21249/1.pdf>
9. Соціальна стратифікація сучасного суспільства: етнічний аспект. Андріяш В. І., Громадська Н. А. URL : <http://official.chdu.edu.ua/article/viewFile/97075/92483>
10. Кузьмук О. Соціальна стратифікація суспільства: теоретична та емпірична інтерпретація поняття. *Соціологічні студії*. 2018. 1(12). С. 27-31 URL : <file:///C:/Users/krave/Downloads/220-Article%20Text-356-1-10-20180629.pdf>
11. Кузьмук О. Середній клас в українському суспільстві: перспективи теоретичного та емпіричного дослідження: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 172 с.

Тема 6

1. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
2. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
4. Економічна ефективність vs соціальна справедливість: пріоритети розвитку України на етапі подолання кризи : кол. моногр. / НАН України, Секція суспільних і гуманітарних наук. Київ, 2019. 350 с.
5. Морщакова О. С. Навчально-методичні матеріали з дисципліни «Людина в сучасному соціумі» для освітньо-кваліфікаційного рівня – бакалавр галузь знань - 1301 – «Соціальне забезпечення» напрям підготовки 6.130102 – “Соціальна робота” URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/559/1/%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D1%83%20%D1%81%D1%86%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D1%83%D0%BC%D1%96.pdf>

6. Зайцев Ю. К. Людиноцентрична парадигма сучасної економіки як умова сталого розвитку суспільства. *Ефективна економіка*. 2013. № 2. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2289>
7. Колот А. М. Людина і нова економіка: діалектика розвитку / А. М. Колот, О. І. Кравчук. Соціально-трудова відносина: теорія та практика. 2015. № 1. С. 8-29.
8. Суспільне виробництво як спосіб буття людини в культурі. URL : <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/15999/17/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%2015.pdf>

Тема 7

1. Населення України. Демографічний вимір якості життя: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2019. 396 с
2. Соціальна економіка : навч. посіб. – 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
3. Соціальна економіка : конспект лекцій для студентів напряму 6.030505 “Управління персоналом та економіка праці” галузі знань 0305 “Економіка і підприємництво” денної форми навчання / уклад. О. М. Коваленко, Л. В. Мазник. Київ : НУХТ, 2013. 170 с. URL: <http://library.nuft.edu.ua/ebook/datathree.php?ID=154>
4. Кравець І. М. Управління трудовим потенціалом : навчальний посібник / І. М. Кравець. - Хмельницький, ФОП Цюпак . - 2015. - 424 с
5. Квітка А. В. Роль соціальної політики у розвитку людського потенціалу *Ефективна економіка* № 10, 2015 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4401>
6. Мукшименко Т. В., Локай Б. А. Оцінка перспектив відтворення українського населення. URL: [file:///C:/Users/krave/Downloads/5153-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-18995-2-10-20151211%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/krave/Downloads/5153-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-18995-2-10-20151211%20(1).pdf)
7. Головка Л.С. / Людський капітал як ресурс економічного розвитку / стаття. URL: <http://duer.edu/uploads/vidavnitstvo14/ekonomichnij-nobelivskij-visnik-114/7602.pdf>
8. Назарова Г.С., Марченко С.К. / Демографічний стан в Україні та проблеми що з ним пов'язані / стаття. URL: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2011/Economics/5_96257.doc.htm
9. Наваліхіна М.О / Сучасний стан соціально-демографічного розвитку України / стаття. URL: http://mns2013.3dn.ru/publ/sekcija_4/suchasnij_stan_socialno_demografichnogo_rozvitku_ukrajini/5-1-0-86
10. Ванієва А. Р. Сутнісні категорії та чинники використання трудових ресурсів населення. *Економіка та держава* № 7/2013. С.28-30 URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2013/8.pdf
11. Більська О.В. людський потенціал і людський капітал: сутність, трансформація, життєвий цикл URL: <http://bses.in.ua/journals/2016/7-2016/7.pdf>
12. Павлюк Т.І. Зайнятість як економічна категорія: її роль у функціонуванні ринкової економіки. *Економічна теорія та історія економічної думки*. Випуск 14. 2016. С.26-31 URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/6.pdf>
13. Колот А. М. Новітні глобальні тенденції у сфері зайнятості і доходів та їх вплив на соціальну нерівність. А. М. Колот О., О. Герасименко URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197267844.pdf>
14. Білик О. Нові завдання державної служби зайнятості України в контексті сучасних викликів ринку праці // *Україна: аспекти праці*. №1, 2019 URL: http://uap.in.ua/download/all/Vy-pusky_-2019_roku/UAP_1-2019.pdf#page=10
15. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку (кол. моногр.) / за ред. Е.М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К., 2016. 328 с.

Тема 8

1. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
2. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. – 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
4. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
5. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку (кол. моногр.) / за ред. Е.М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2016. 328 с.
6. Рибак Г. І. Напрями державної політики підвищення якості життя населення України / Г. І. Рибак. *Соціальна економіка*. 2016. Вип. 2. с.130-134
7. Гончарова С. Ю. Соціальна концепція гарантованого (базового) доходу населення / С. Ю. Гончарова, А. Б. Гончаров. *Бізнес Інформ*. 2016. № 4. С. 138–142.
8. Соціальні індикатори рівня життя населення. Статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2015. 204 с.
9. Степаненко Н. О. Економіка добробуту : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Н. О. Степаненко, В. О. Степаненко. Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. 156 с.
10. Сенів Л. А. Пріоритети державної політики регулювання доходів населення Герасименко URL : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/33823/1/41-305-310.pdf>
11. Шкірко О. І. Державна політика регулювання доходів населення в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 22. Частина 2. 2017. С.78-81
12. Лозинська С.І. Значення доходів населення у формуванні економічного зростання URL : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/2671/1/15.pdf>
13. Заяць В.С. Формування доходів населення України: особливості та тенденції URL : <https://dse.org.ua/arhcrive/24/9.pdf>

Тема 9

1. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
2. Соціальна економіка : навч. посіб. – 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
3. Дацаківська О. Ю., Криницька І. П., Максименко К. М. #Спільно до нових послуг. Керівництво із впровадження соціальних послуг для сімей з дітьми в громадах. Частина 1. Соціальне планування та розвиток послуг. Посібник. Київ, 2021. 76 с.
4. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
5. Рибак Г. І. Напрями державної політики підвищення якості життя населення України / Г. І. Рибак. *Соціальна економіка*. 2016. Вип. 2. с.130-134
6. Гончарова С. Ю. Соціальна концепція гарантованого (базового) доходу населення / С. Ю. Гончарова, А. Б. Гончаров. *Бізнес Інформ*. 2016. № 4. С. 138–142.
7. Кравець І. М. Управління трудовим потенціалом : навчальний посібник / І. М. Кравець. Хмельницький, ФОП Цюпак. 2015. 424 с
8. Соціальні індикатори рівня життя населення. Статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2015. 204 с.

9. Соціальний захист населення України. Статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2019. 113 с
10. Українське суспільство : моніторинг соціальних змін: зб. наук. пр. / Голов. ред. В.М. Ворона, М.О. Шульга / Інститут соціології НАН України. Київ. 2016, Вип. 3 (17). 546 с.

Тема 10

1. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
2. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. – 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
4. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія. О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
5. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні: експертні оцінки : монографія / О. Ф. Новікова, О. Г. Сидорчук, О. В. Панькова [та ін.] / Львівський регіональний Інститут державного управління НАДУ; НАН України, Інститут економік и про-мисловості. Київ; Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. 184 с.
6. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с
7. Соціально-економічна безпека : конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.030505 “Управління персоналом та економіка праці” галузі знань 0305 “Економіка та підприємництво” ден. форм навч. / уклад. О. І. Драган. Київ : НУХТ, 2013. 114 с. URL : <http://library.nuft.edu.ua/ebook/datathree.php?ID=154>
8. Кальницька М. А. Соціальна безпека: поняття та рівні дослідження. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 17. 2017. С. 566-571
9. Антошкін В.К. Рівень і якість життя населення регіонів та їх вплив на соціально-економічну безпеку. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2014. № 1. С. 95–99.
10. Антошкін В.К. Сутність соціально-економічної безпеки регіонів та її зв'язок з національною безпекою держави. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2014. № 3. С. 17–23.
11. Подольська Є.А. Новий сенс й інноваційні способи забезпечення соціальної безпеки .Є.А. Подольська, П.О. Назаркін. *Вісник Одеського національного університету*. Серія : Соціологія і політичні науки. 2015. Т. 20. Вип. 2. С. 19–25.
12. Баланда А. Л. Соціальна складова національної безпеки України. URL : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11660/14-Balanda.pdf?sequence=1>

Тема 11

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 66-р “Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року” URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-%D1%80#Text>
2. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
4. Соціальна економіка : навч. посіб. 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
5. Соціальна економіка : конспект лекцій для студентів напряму 6.030505 “Управління персоналом та економіка праці” галузі знань 0305 “Економіка і підприємництво”

денної форми навчання / уклад. О. М. Коваленко, Л. В. Мазник. Київ : НУХТ, 2013. 170 с. URL : <http://library.nuft.edu.ua/ebook/datathree.php?ID=154>

6. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
7. Соціальна відповідальність : навч. посіб. / О. О. Охріменко, Т. В. Іванова .Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”. 2015. 180 с.
8. Грішнова О. А. Соціальна відповідальність — шлях до європейської соціальної держави в Україні. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/197227049.pdf>
9. Грішнова О. А. Соціальна відповідальність у контексті подолання системної кризи в Україні URL : <https://dse.org.ua/archive/15/3.pdf>
10. Миколенко І. Г. Соціальна відповідальність бізнесу в системі інноваційного розвитку. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. № 4. 2017. С. 62-72 URL : <http://journals.uran.ua/index.php/2524-0455/article/viewFile/121982/116887>
9. Комарова К. В. Соціальна відповідальність як складова стратегії розвитку бізнесу на підприємствах України / К. В. Комарова, Н. В. Ковальчук. *Інноваційна економіка*. 2016 [63]. Вип. 5-6. с.25-30

Тема 12

1. Соціальна економіка : навч. посіб. 2-ге вид., без змін / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.) Є. Б. Ніколаєв (наук. ред), А. В. Келічавий та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. 481 с.
2. Соціальна економіка та політика: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 34 с.
3. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
4. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с
5. Устенко А.О., Малинка О.Я. Навчальний посібник із дисципліни «Глобальна економіка». Івано-Франківськ, 2017. 100 с.
6. Рябець Н. М. Особливості соціалізації глобальної економіки. Н. М. Рябець, І. В. Тимків, І. В. Дворник. *Інвестиції : практика та досвід* № 22. 2014. С.42-44
7. Колот А., Герасименко О. Сфера праці в умовах глобальної соціоекономічної реальності 2020 : виклики для України. URL : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/16344.pdf>
8. Цілі сталого розвитку 2019. Моніторинговий звіт. Державний комітет статистики України. Київ. 2019. 92 с.
9. Показники для моніторингу стану досягнення Цілей сталого розвитку: методологія збору та розрахунку даних. Аналітичний звіт / GEF, UNDP в Україні. Київ, 2017. С. 62—63.
10. Семигіна Т. В. Глобальні пріоритети соціального розвитку: імперативи для політики і практики URL : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2806/Semyhina_hlobalni_priorytet_y_sotsialnoho_rozvytku.pdf
11. Сталий людський розвиток: забезпечення справедливості: Національна доповідь / кер. авт. колективу Е.М. Лібанова / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2012. 412 с.

4. Інформаційні ресурси

1. Міністерство соціальної політики України: офіційний сайт. [Електронний ресурс] : Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/news/17509.html>
2. Проект Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в

Україні на період на період 2015-2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://healthsag.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Proekt-Strategiyi-reformi_OZ.pdf

3. Проблеми соціально-демографічного розвитку та соціальна політика в Україні. [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/book/strateg2>

4. Офіційний сайт Верховної Ради України - <http://www.rada.gov.ua>

5. Офіційний сайт Президента України - <http://www.president.gov.ua>

6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>

7. Офіційний сайт Державної служби статистики України - <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html

9. Офіційний сайт Головного управління статистики у Хмельницькій області - <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>

10. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України - <https://www.msp.gov.ua/>

11. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua>